Terminologia traducerii, Jean Delisle, Hannelore Lee-Jahnke, Monique C. Cormier (coordonatori), Rodica şi Leon Baconsky (traducători), 2005, Casa cărții de ştiință,

Recenzie
Cristina Varga

Apariția volumului **Terminologia traducerii**, publicat sub auspiciile Federației internaționale a traducătorilor[1] şi a Conferinței internaționale permanente a institutelor universitare pentru traducători şi interpreți, se constituie ca un indiciu al unui moment de evoluție a unor discipline din domeniul traducerii, domenii de mare actualitate în contextul actual al politicilor lingvistice la nivel european, cum ar fi: formarea traducătorilor, didactica traducerii, teoria şi practica traducerii, metodologia traducerii, etc. Acest moment coincide cu o serie de schimbări vizibile ce au loc în societatea civilă românească la nivelul disciplinelor traducerii. Iar acestea pot fi explicate fie prin presiunea exterioară şi nevoia de personal specializat în acest domeniu şi, ca fenomen ce se produce în paralel cu această presiune, putem vorbi despre o schimbare de perspectivă în ceea ce priveşte munca traducătorului, mai precis, o conştientizare a faptului că a traduce este o activitate complexă care necesită nu numai competențe lingvistice din partea persoanei care o exercită ca profesie, dar presupune,în acelaşi timp, o bază teoretică, o metodologie de lucru conform standardelor internaționale şi, bineînțeles, utilizarea unui set de concepte care să permită manipularea şi transmiterea conținuturilor şi cunoştințelor către receptor, în cadrul procesului didactic, student.

Prezentarea care deschide volumul, face un mic istoric al apariției şi evoluției proiectului terminologic pe care îl preprezintă acesta, a contextului istoric în care s-a dezvoltat, elemente ce ne relevă faptul că acesta se constituie ca rezultat al unei conştientizări a existenței unor termeni aflați în uz, inventar de semnificate cu funcție metalingvistică, ce necesita însă să fie trecut printr-un proces de inventariere, definire şi analiză specializată, lucru realizat prin intermediul lucrării de față. Scopul

[1] Federație internatională a asociațiilor de traducători, interpreți şi terminologi din mai mult de 50 de țări. http://www.fit-ift.org/

declarat al acestui demers fiind delimitarea obiectului de studiu, precum şi stabilirea, cu scopul de a fi utilizat în cadrul procesului didactic, a unui inventar de termeni de bază care să se constituie într-un bagaj terminologic specializat ce descrie activitatea traducatorului profesionist.

Lucrarea depăşeşte limitele domeniului pe care $i le-a impus, deoarece, departe de a fi un simplu inventar de termeni, ea se constituie ca expresie a tendinței de cristalizare şi maturizare a metalimbajului adecvat procesului didactic din domeniul traducerii. Tendință care, departe de a fi un proces punctual şi spontan, se revelă ca proces diacronic în evoluție, prima materializare a acestui proiect terminologic ambițios fiind înregistrată în 1993, când a fost publicată o primă versiune a acestei lucrări. Volumul de față reprezintă o versiune îmbogățită a acestui inventar de termeni propus şi cuprinde 200 de termeni considerați ca fiind fundamentali pentru acest domeniu. Glosarul, urmărind terminologia traducerii în mai multe limbi (engleză, franceză, germană, spaniolă) este rezultatul unei munci de echipă, ce a reunit cercetători terminologi din opt țări.

Fără a avea pretenția de a crea un inventar de termeni exhaustiv, acest volum este reprezintă, înainte de toate, un demers de clarificare, de descriere cât mai precisă şi de exemplificare a instrumentelor conceptuale cu care lucrează traducătorul, aceste elemente permițând o mai mare acuratețe şi eficiență în didactica traducerii şi care formează, de fapt, baza teoretică a profesiei de traducător, punctul de referință la care acesta se raportează în profesia sa şi cel care dă măsura competenței sale.

Descrierea metodologiei aplicate în procesul de constituire a inventarului de termeni destinat terminologiei traducerii, se subliniază faptul că un proces dificil a fost selectarea termenilor. Dificultatea constând din faptul că unii dintre termeni au un uz interdisciplinar şi nu sunt specifici doar acestui domeniu, ei putând fi revendicați şi de alte domenii cum ar fi: gramatica, lingvistica, retorica, etc.

Deoarece intenția în alcătuirea acestei terminologii a fost stabilirea unui inventar specific, termenilor cu utilizare interdisciplinară, din cauză că aceştia pot fi cunoscuți de către traducător din contactul cu alte domenii, li s-a acordat un spațiu mai restrâns în cadrul acestei lucrări, atenția cercetatorilor concentrându-se, înainte de toate, pe termeni a căror definire şi exemplificare nu putea fi întâlnită în altă parte.

Tot în cadrul acestui inventar de termeni, există, o categorie specială, care au

statutul de “inovații” şi care sunt creații lingvistice atestate de bibliografia de specialitate şi au fost puşi în circulație de către personalități sau specialişti ai domeniului traducerii. Pentru fiecare dintre aceştia este menționat numele autorului.

Cuvânt din partea traducătorilor este secțiunea care situează lucrarea în raport cu predarea disciplinelor din domeniul traducerii la nivel european şi este, în fapt, o aducere pe teren românesc, a discuției mai vechi despre necesitatea impunerii unei terminologii a traducerii standardizate şi în cadrul procesului didactic din România. Din acest punct de vedere, traducerea acestei cărți corespunde unei actualizări în planul didacticii terminologice de la noi, la un nivel comparativ cu cel european, deoarece, prezintă. Odată cu această versiune, proiectul original trece printr-un proces de transformare şi îmbogățire, deoarece în forma actuală, ea prezintă şi bagajul terminologic în limba română.

Glosarul propriu-zis, este constituit dintr-o listă de 200 de termeni considerați ca fundamentali şi determinanți pentru domeniul traducerii, prezentați conform metodologiei propuse de către Oficiul limbii franceze[2].

Fiecare intrare din glosarul terminologic este supusă unei descrieri având următoarea structură: denumirea termenului, definiția sau definițiile termenului (numerotate cu cifre arabe), definițiile sunt însoțite nu odată de **Note**, ce cuprind observații specifice. **Exemplificarea** fiecărei intrări în glosarul de termeni ocupă un loc important, ea fiind urmată de trimiteri la **termeni înrudiți** sau care au un raport oarecare cu noțiunea prezentată. Ultima poziție în fiecare intrare a glosarului terminologic e constituită din **lista termenilor echivalenți** în cele patru limbi. Termenii inventariați nu fac obiectul doar al unei simple descrieri ci sunt supuşi şi unei analize critice, la fiecare intrare în glosar cititorului atragându-i-se atenția asupra faptului că este vorba despre un termen al cărui uz este recomandat sau că, dimpotrivă, este vorba despre un termen a cărui utilizare se cere a fi evitată.

În secțiunea **Tabele** sunt prezentate o suită de scheme logice menite să pună în evidență şi să clarifice raporturile ce exită între diverşii termeni care apar în terminologia traducerii. De exemplu, în procesul didactic, prezența acestor scheme logice poate fi determinantă pentru înțelegerea proceselor care apar în activitatea de traducere. Astfel, o prezentare panoramică a unor procese ca: procesul traducerii, etapele traducerii, greşeli de traducere şi greşeli de limbă, au rolul de organizare a

[2] Organism cultural canadian, http://www.olf.gouv.qc.ca/

noțiunilor într-o schemă cu caracter general, permițând o viziune de ansamblu asupra întregului proces, precum şi o fixare mult mai bună a noțiunilor în cadrul unui sistem organizat.

Lucrarea se încheie cu un **Glosar multilingv** (en, fr, ge, sp,ro) – secțiune în care, sub forma unor tabele se pot regăsi toți termenii care au fost definiți în glosarul principal. Prezentarea acestora în paralel, este un format ce permite o căutare uşoară a acestora, precum şi o identificare simplă a corespondetului lor în celelalte limbi.

Prezența, în contextul didactic universitar a acestei lucrări este o dovadă a interesului pe care îl suscită domeniul traducerii, atât la nivel profesional cât şi la nivelul instituțiilor educaționale, precum şi o dovadă de maturizare a acestui domeniu la noi, semn al unei evoluții spre specializare, standardizare şi profesionalism.